

מבוא לתולדות ההיסטוריה של המזה"ת והאסלאם

INTRODUCTION TO THE HISTORY OF THE MIDDLEAST AND ISLAM

ד"ר שאול ינאי

פרטי התקשרות עם המרצה-

נייד: 0505929933 : טלפון : 03-6721550

Email: shaulyanai@gmail.com

שעות קבלה: ימי ו' בשעות: 11:00-12:00

מטרת הקורס: עליית האסלאם בחצי האי הערב במאה השביעית לספירה החלה תהליך שבעקבותיו חלו שינויים מפליגים במזרח התיכון, עוצבה דת חדשה, תרבות שהקיפה אזורים נרחבים, נוצרו אימפריות רחבות ידיים ובמאות ה-19 וה-20, עם חדירת ההשפעה המערבית התחוללו שני תהליכים שעיצבו ומעצבים מחדש את המזה"ת: התפתחות הלאומיות ומדינות הלאום וצמיחתו של האסלאם הפוליטי, הן כתגובת נגד ללאומיות והן מתוך שאיפה ליצור מציאות פוליטית-דתית חדשה ברחבי האזור. מטרת הקורס לביא להבנת התהליכים שעיצבו את המזה"ת מעליית האסלאם ועד לתקופתנו.

תאור הקורס: בחלק הראשון של הקורס ילמדו הנסיבות לעליית האסלאם, עקרונותיו והתקופה המעצבת של האימפריות הגדולות הראשונות. בחלק השני נלמד על האימפריה המוסלמית הגדולה האחרונה, העת'מאנית, הסיבות לעוצמתה הפוליטית והחברתית ותוצאות המפגש עם אירופה המודרנית. בחלק השלישי נבחן את התפתחות מדינות הלאום הערביות, הן כחלק מהמאבק לשחרור מהשליטה המערבית והן בתקופת המהפכות שלאחר עידן העצמאות. בחלק המסיים של הקורס נלמד על התפתחות האסלאם הפוליטי ועל שאיפתו ליצור סדר חדש בכלל המזה"ת.

מטלות הקורס:

1. השתתפות פעילה בשיעורים ונוכחות חובה ב-80% במפגשים.

2. קריאה שוטפת של החומר

3. מבחן מסכם: 100% מהציון הסופי

מבנה הקורס ורשימת קריאה(ייתכנו הוספת חומרי קריאה חדשים)

ספר חובה: אלברט חוראני, **היסטוריה של העמים הערביים**, (תל אביב: הוצאת דביר, 1996).

קריאה מומלצת:

שמעון שמיר, **תולדות הערבים במזרח התיכון בעת החדשה**, (תל אביב: רשפים, 1987).

חוזה לצרוס-יפה, האסלאם, (תל אביב: אוניברסיטה משודרת, 1980)
ברנרד לואיס, המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה מעליית הנצרות ועד ימינו, (תל אביב: עם עובד,
1997).

נושא: מספר 1 – עליית האסלאם

חוזה לצרוס-יפה, האסלאם, עמ' 10-29.

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 49-60.

נושא שני – עקרונות האסלאם ופילוגים

חוזה לצרוס-יפה, האסלאם, עמ' 30-50.

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 92-110.

נושא שלישי – האימפריות המוסלמיות

ברנרד לואיס, המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה מעליית הנצרות ועד ימינו, עמ' 49-76.

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 61-73.

G. Hawting, *The First Dynasty in Islam*, (London 1986), pp. 34-44

Sharon, Moshe, *Black Banners from the East*, (Jerusalem 1983), 19-27, 82-93

נושא רביעי – החברות הערביות והמוסלמיות עד לעליית האימפריה העת'מאנית

ברנרד לואיס, המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה מעליית הנצרות ועד ימינו, עמ' 77-97.

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 111-123.

נושא חמישי – האימפריה העת'מאנית

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 221-264.

שמעון שמיר, תולדות הערבים במזרח התיכון בעת החדשה, עמ' 1-18.

Karsh Efraim, *Empires of the Sand*, Harvard, Cambridge, 2001

נושא שישי – המזרח התיכון בתחילת העת החדשה

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 284-317.

שמעון שמיר, תולדות הערבים במזרח התיכון בעת החדשה, עמ' 134-200.

ברנרד לואיס, המזרח התיכון: אלפיים שנות היסטוריה מעליית הנצרות ועד ימינו, עמ' 280-299

מלקולם יאפ. המזרח הקרוב למן מלחמת העולם הראשונה. הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, 1999, עמ' 1-40.

Dawn Ernest, "From Ottomanism to Arabism: The Origin of an Ideology", in: Hourani Albert, Philip Khoury & Mary Wilson (Eds.) *The Modern Middle East*, Tauris, London, 2004.

נושא שביעי – עידן החירות והלאומיות הערבית

Rashid Khalidi, editors, *The Origins of Arab Nationalism*, Columbia University Press, New York, 1991.

אלברט חוראני, היסטוריה של העמים הערביים, עמ' 366-351.

יורם קהתי, "ראשיתה של הפאן-ערביות בסהר הפורה" מתוך חגי ארליך, *המזרח התיכון בין מלחמות העולם*, (האוניברסיטה הפתוחה: ספר ה' (יחידות 11-12), עמ' 360-347).
עוזי רבי, *המזרח התיכון בימינו: סעודיה - ממלכת נפט במבוכי הדת והפוליטיקה*, האוניברסיטה הפתוחה, 2007

מלקולם יאפ. המזרח הקרוב למן מלחמת העולם הראשונה, עמ' 192-175.

נושא שמיני – אסלאם פוליטי ומדינה בעולם הערבי והאסלאמי

מרטין קרמר, "האסלאם הוא הכוח של העתיד", מתוך: מאיר ליטבק (עורך), *אסלאם ודמוקרטיה בעולם הערבי*, (תל-אביב, 1997).

זיסר אייל, *פניה של סוריה*, הקיבוץ המאוחד, ישראל, 2003 (פרק שני)

מלקולם יאפ. המזרח הקרוב למן מלחמת העולם הראשונה, עמ' 293-275.

דוד מנשרי, *איראן האסלאמית "בין תורה מהפכנית ואינטרסים לאומיים"*, בתוך דוד מנשרי (עורך), *האסלאם הפונדמנטליסטי: אתגר ליציבות אזורית*, (תל אביב: מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, 1993) עמ' 34-19.

לואיס ברנרד, *מה השתבש*, זמורה ביתן, ישראל, 2004 (פרקים 2,3,4)